

ОСИГУРЯВАНЕ НА СИГУРНОСТТА НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ОБЕКТИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Проф. д-р Николай Арабаджийски

*Ръководител на секция „Публична администрация“ към
Департамент „Администрация и управление“ на
Нов български университет, Република България
e-mail: n_arabadjiiski@nbu.bg*

Анотация: Целта на доклада е да се представят законово регламентираните дейности на частните охранители и на органите от службите за сигурност и обществен ред, които осигуряват сигурността на туристическите обекти в Република България. Изследвани са техните компетенции, правомощия и дейности, свързани с осигуряването на охраната, безопасността и сигурността на туристите и на туристическите обекти. На базата на извършен правен анализ на действащи нормативни актове са изведени проблеми, свързани с надеждното осигуряване на сигурността в тези обекти. Предложени се мерки за тяхното преодоляване.

Ключови думи: сигурност, туристически обекти, частни охранители, полицейски органи.

SECURING THE SECURITY OF TOURIST SITES IN REPUBLIC OF BULGARIA

Prof. Nikolay Arabadzhiski,

Ph.D. in Administration and Management

*Head of the Public Administration section of the
Department of Administration and Management of
New Bulgarian University, Republic of Bulgaria*

e-mail: n_arabadjiiski@nbu.bg

Annotation: The purpose of the report is to present the statutory activities of private security guards and the security and public safety organizations and agencies responsible for providing security and safety at tourism destinations in the Republic of Bulgaria. Their competences, powers and activities related to tourism security and safety were examined. On the basis of the legal analysis of existing regulations, issues have been identified related to the provision of reliable security measures in these sites along with measures to tackle these challenges.

Keywords: security, tourism destination, private security guards, police authorities.

Въведение

Темата за осигуряването на сигурността на туристическите обекти в Република България не е била обект на самостоятелно научно изследване. В специализираната литература по управление на туризма липсват разработки, изследващи задълбочено проблемите на сигурността в тези обекти. Актуалността на темата е продиктувана от съвременните условия, в които собствениците и управителите на туристически обекти следва да осигуряват надеждно пребиваване на техните клиенти. В национален и в международен план през последните години се констатира зачестяване на случаите на нарушаване на обществения ред на територията на туристически обекти, извършаване на различни по вид престъпления против личността и собствеността на туристите, както и на терористични актове на територията на туристически райони. Националните институции невинаги успяват да осигурят необходимата сигурност на туристите и на туристическите обекти. Това предполага да се предприемат спешни мерки от собствениците на такива обекти, които да повишат нивото на сигурността в тях.

1. Същност на сигурността на туристическите обекти

Разкриването на същността на *сигурността на туристическите обекти* и определяне на неговите основни характеристики е възможно да се осъществи чрез разкриване същността на двете понятия „сигурност“ и „туристически обекти“.

1.1. Понятието „сигурност“

Понятието „сигурност“ е изследвано от редица специалисти. Под това понятие обикновено се разбира „отсъствието, липсата на опасност, безопасност“.[1] Някои автори, изследвали същността на понятието

„сигурност“, го дефинират в общественото битие като „състояние на спокойствие, произтичащо от чувството, че няма причини за тревога и страх“.[2] Други автори разглеждат сигурността като: „комплекс от четири условия - система, процес, логика и абстракция“, като „потребност“, като „равновесие“ и като „динамична устойчивост“.[3]

Понятието „сигурност“ има много широк обем. Сигурността възниква като потребност на различни неща, по различни поводи, поради което нейното дефиниране е осъществявано на базата на различни критерии:

- в съответствие с критерия „форма на сигурността“ тя бива: *индивидуална и колективна;*

- в съответствие с критерия „равнища на сигурността“ тя бива: *национална, регионална, глобална/всеобща, световна/;*[4]

- в съответствие с критерия „обект на сигурността“ тя бива: *екологична, информационна и др.;*

- в съответствие с критерия „външни и вътрешни обществени отношения“ тя бива: *международна и вътрешна.*

Посочените критерии не изчерпват цялостната класификация на понятието „сигурност“. Анализът на различните авторски дефиниции на това понятие показва, че когато то се свързва с дейността на държавни органи и структури/администрация/, които ги подпомагат, за да осигуряват интересите на нацията, т.е. да осигуряват „националната сигурност“, следва да се има предвид създадената система за национална сигурност на държавата. Когато понятието се свързва с дейността на частни субекти и изградени структури в търговските дружества за защита на техни интереси, обикновено в общественото битие се има предвид разбирането за „фирмена/бизнес – наричана още корпоративна сигурност“ и създадените системи за сигурност в търговските дружества. [5]

Националната сигурност е призвана да осигури основни, жизненоважни интереси – националния суверенитет, териториалната цялост

на националната държава, защитата на населението на съответната държава.

Корпоративната сигурност е свързана с предпазването на интересите на компанията или фирмата, на нейните клиенти и партньори и на правилата на институционалната среда на дейността ѝ.

Осигуряването на националната сигурност на територията на държавата и на корпоративната сигурност на територията на нейните подразделения и обекти се свързва с осигуряването на вътрешната сигурност и на обществения ред.

Дейностите по осигуряване на вътрешната сигурност в Република България законодателно се възлагат само на компетентни държавни органи. Чрез тях се противодейства на престъпността. Тези органи разкриват и разследват престъпления, залавят извършителите им и ги предават на прокуратурата и съда.

Осигуряването на обществения ред включва дейности по: осигуряване на общественото спокойствие и осигуряване на обществената безопасност. [6]

В теоретичен аспект осигуряването на общественото спокойствие включва дейности за: обезпечаване на общественото спокойствие и условията за нормална работа на държавните и обществените организации, както и на търговските дружества; поддържане на състояние на лично спокойствие на гражданите и осигуряване на мирното им съжителство в населените места. Тези дейности могат да се възлагат, както на специализирани държавни органи, така и на доставчици на частни охранители търговски услуги.

В теоретичен аспект осигуряването на обществена безопасност включва дейности за: осигуряване на безопасност на движението по пътищата; осигуряване на безопасност за дейности с общоопасни средства; осигуряване на пожарна безопасност; осигуряване на безопасност при наличието на терористична дейност; осигуряване на безопасност при

възникването на епидемии, епизотии, в условия на крупни производствени аварии, стихийни, обществени бедствия и масови мероприятия. Посочените дейности се възлагат само на специализирани държавни органи.

В повечето държави се реализират *стратегии за сигурност, за безопасност, за обществен ред, и др.*, които са различни по цели и съдържание. Това е така, защото спектърът от заплахи и рискове в отделните държави е специфичен, а от там и гражданите и организациите/публични и частни/, осъществяващи дейности по осигуряване на сигурността, са различни. Повечето от тези стратегии са разработени на базата на философията на процеса за публично участие в управлението на сигурността.[7]

1.2. Понятие за „туристически обекти“

Понятието *„туристически обекти“* се използва предимно в географски аспект. Обикновено това е най-малката териториална единица на използвани туристически ресурси, като пещера, музей, галерия и др. или териториално фиксиран, материалнодълготраен, производствен туристически актив, като хотел, ресторант, вилно селище, туристически комплекс и др.

В Закона за туризма от 2013 г. са регламентирани 21 вида „туристически обекти“ в Република България. Такива са: места за настаняване (клас А - хотели, мотели, апартаментни туристически комплекси, вилни селища, туристически селища и вили, и клас Б - семейни хотели, хостели, пансиони, почивни станции, къщи за гости, стаи за гости, апартаменти за гости, бунгала и къмпинги); заведенията за хранене и развлечения; туристическите хижи, туристическите учебни центрове и туристическите спални и прилежащите към тях заведения за хранене - туристически столови, туристически бюфети и туристически столови със сервитьорско обслужване; ски пистите; самостоятелните и прилежащите

към места за настаняване балнеолечебни (медикъл СПА) центрове, СПА центрове, уелнес центрове и таласотерапевтични центрове; плажовете; офисите за упражняване на туроператорска и туристическа агентска дейност; туристическите информационни центрове; посетителските центрове за представяне и експониране на местното природно и културно наследство; музеите и обществените и частните колекции с културни ценности и художествените галерии; центрoвете за изкуство и занаяти и центрoвете за временни изложения с туристическа цел; туристическите пътища/пътеки и веломаршрутите; обектите за катерене, парапланеризъм и маршрутите тип "виа ферата"; конните бази за любителска езда и маршрути за конна езда; аквапарковете, водните атракциони и приключенските паркове; атракционните и тематичните паркове; голф игрищата; местата за наблюдение на диви животни и птици; ловните стопанства по Закона за лова и опазване на дивеча; винарните изби; недвижимите културни ценности по Закона за културното наследство, културните институти по Закона за закрила и развитие на културата, защитените територии по Закона за защитените територии - в случай че са социализирани и предлагат условия за приемане и обслужване на туристически посещения и в съответствие с режимите за опазването им и с вътрешните правилници на лицата, на които е предоставено правото на управление.[8]

В допълнителните разпоредби на Закона за туризма не е регламентирано определение на понятието „туристически обекти“. Законодателят се е ограничил само до изброяване на техните видове. Целесъобразно е в този аспект законът да бъде допълнен.

Вследствие на изложеното може да се възприеме, че:

Осигуряването на сигурността на туристическите обекти представлява осъществяване на комплекс от дейности за осигуряване на обществения ред и на вътрешната сигурност в посочените в Закона за туризма видове обекти от оправомощени със закон специализирани държавни органи и/или доставчици на частни охранителни услуги.

2. Осигуряване на обществения ред в туристическите обекти

Осигуряването на обществения ред в туристическите обекти включва две основни дейности: осигуряването на общественото спокойствие и осигуряването на безопасността на туристите и на работещите в туристическите обекти.

Вследствие на извършен правен анализ на действащи нормативни актове се установява, че регламенти за осигуряването на сигурността и безопасността на туристите са разписани в следните *два подзаконови акта*:

- НАРЕДБА за изискванията към местата за настаняване и заведенията за хранене и развлечения и за реда за определяне на категория, отказ, понижаване, спиране на действието и прекратяване на категорията от 2015 г.;[9]
- ПРАВИЛНИК за вътрешния ред в туристическите хижи на Българския туристически съюз/БТС/ от 2003 г.[10]

В съответствие с Наредбата, като изисквания към обслужването в места за настаняване от клас "А" - хотели, мотели, апартаментни туристически комплекси, вилни селища, туристически селища и вили, и клас "Б" - семейни хотели, хостели, пансиони, почивни станции, къщи за гости, стаи за гости, апартаменти за гости, бунгала и къмпинги, осигуряването на безопасността и сигурността на туристите следва да е чрез технически средства и собствена или наета охрана. Следва да има наличие на разписани вътрешни правила за безопасност и сигурност на туристите в обекта. Персоналът трябва да е обучен за тяхното спазване. Необходимо е осигуряване и надеждното съхраняване на ценности и документи.

В съответствие с Правилника на БТС персоналът на туристическите хижи и прилежащите към тях заведения за хранене е длъжен да спазва изискванията на органите за противопожарна и аварийна безопасност, да не допуска или отстранява от обекта лица, извършващи действия, които

нарушават сигурността и спокойствието на туристите, като в случаите, когато тези действия застрашават здравето и живота на нарушителите, се уведомяват компетентните органи за съдействие.

*Задачите по осигуряване на общественото спокойствие на туристите и на работещите в туристическите обекти могат да бъдат конкретизирани и възлагани както на *частни охранители*, така и на *полицейски органи*. Такива са задачите, свързани с охраната на обществените места в туристическите обекти; осъществяването на административен надзор за спазване на правните норми, гарантиращи общественото спокойствие в тези обекти; организиране дейността на съответни патрулно-постови служби на полицията и на съответни полицейски и младши полицейски инспектори, обслужващи територията на туристическите обекти; контрол по спазването на паспортния режим; надзор за спазване на реда за пребиваване на чужденци в Република България; осъществяване на охраната на собствеността; обслужване в сферата на общественото спокойствие.*

Задачите по осигуряване на безопасността на туристите и на работещите в туристическите обекти могат да бъдат конкретизирани и да се отсанят до: организирането и контролирането на безопасността на движението по пътищата, водещи до съответния туристически обект; контролирането на дейността с общоопасни средства, като например пиротехнически изделия използвани на тържества в туристическите обекти, съхраняването на оръжия и боеприпаси на туристи и частни охранители, контролиране съхранението на силнодействащи отровни вещества, като например земеделски препарати, необходими за поддържането на зелените площи и трайни насаждения в туристическите обекти; надзор за спазване на правилата при извършване на строителни, ремонтни и други дейности в туристическите обекти.

В определени случаи и в особени условия задачите могат да бъдат поставяни едновременно, като задачи по опазването на обществения ред и задачи по осигуряване на безопасността на туристите и на работещите в

туристическите обекти. Такива са задачите: при провеждане на масови мероприятия от различен характер – спортни мероприятия, религиозни мероприятия, семейни тържества; възникнали масови безредици и др. на територията на туристическите обекти; при възникнали бедствия, аварии и катастрофи в тези обекти; охрана на особени туристически атракции в туристическите обекти; осъществяване на конвоирането на задържани в туристическите обекти лица, извършили нарушения на обществения ред, извършили престъпление или са изпаднали в безпомощно състояние вследствие на употреба на алкохол, наркотични или упойващи вещества.

За осъществяването на посочените дейности от *частните охранители* и от *полицейските органи* законодателно са им предоставени съответни права и правомощия.

В съответствие със Закона за частната охранителна дейност/ЗЧОД/ от 2018 г. видове частна охранителна дейност са: лична охрана на физически лица; охрана на имуществото на физически или юридически лица; сигнално-охранителна дейност; самоохрана на имущество на лица-търговци/физически и юридически лица/, които притежават лиценз или удостоверение за извършване на частна охранителна дейност; охрана на обекти - недвижими имоти; охрана на мероприятия; охрана при транспортиране на ценни пратки или товари; охрана на селскостопанско имущество.[11]

Наблюденията в повечето от туристическите обекти в Република България от клас "А" и от клас "Б" показват, че *безопасността и сигурността на туристите* и на работещите в туристическите обекти основно се осигурява чрез технически средства/видеонаблюдение - СОД/ и собствена самоохрана. Почти няма туристически обекти от тези класове с наета охрана от частни охранителни фирми. В много малко от управляващите туристически обекти има наета частна физическа охрана. Такава охрана се наема предимно в големи курортни комплекси, вилни селища и развлекателни паркове. Собствениците на туристическите обекти сключват договори предимно за

охрана с видеонаблюдение – СОД, и разчитат предимно на реагирането на държавните *полицейски органи*, спестявайки си значителни финансови средства за наемане на физическа охрана. От няколко години някои от охранителните фирми предлагат охраната чрез видеонаблюдение, което се извършва с дроне.

Самоохраната на имуществото на туристическите обекти може да включва и осигуряване на пропускателен режим в охранявания обект и/или извършване на видеонаблюдение при спазване на изискванията за защита на личните данни, и/или мониторинг контрол. Преобладаващо собствениците на туристически обекти прибегват до създаване на звена за самоохрана.

В съответствие със ЗЧОД лицата, извършващи частна охранителна дейност и техните служители, имат следните права: проверка на документи за самоличност, лични вещи и товари, видео наблюдение и пропускателен режим; задържане на лица чрез използване на лични предпазни и защитни средства; използване на физическа сила, помощни и технически средства и оръжие.[12] Посочените в закона права на частните охранители следва да се прилагат от тях само в определени от закона случаи. Те са достатъчни за превенция, предотвратяване и пресичане на нарушения на обществения ред на територията на туристическите обекти и пресичане извършването на престъпления. В своята дейност *частните охранители* са задължени да си *взаимодействат с органите на МВР*, като основно те са от териториалните полицейски служби и службите по пожарна безопасност и защита на населението. При спешни случаи *охранителите* или *управителите* на туристическите обекти се свързват с тях чрез тел. 112.[13]

В съответствие със Закон за Министерството на вътрешните работи от 2014 г. *полицейските органи* могат да прилагат множество от регламентираните им правомощия, за да се осигури обществения ред в туристическите обекти. [14]

Полицейските органи могат: да издават устно или писмено разпореждане да не се нарушава обществения ред на територията на

туристическия обект; да предупреждават лицата да се въздържат от извършването на действия, с които нарушават обществения ред в него; да извършват проверка за установяване на самоличността на лицата, които го нарушават; да извършват идентификация на тези лица, в определени от закона случаи; да задържат лица, като имат право да използват физическа сила и помощни средства/каучукови, пластмасови и щурмови палки, електрошокови палки, белезници, служебни кучета, усмирителни ризи, химически вещества, устройства за принудително спиране на превозни средства, светлинни и звукови устройства с отвличащо въздействие и др.[15]/, както и да използват оръжие.

Полицейските органи могат: да извършат обиск на лицата; да извършват проверка на личните им вещи, на превозните им средства, на вещите им, които се превозват в кораб или въздухоплавателно средство, както и такива, съхранявани в контейнер; да извършат проверка на помещенията, в които са отседнали в туристическия обект, като проверката може да се направи без съгласието на собственика, обитателя или в тяхно отсъствие.

Полицейските органи могат: да изземват временно вещи, които се издирват от Шенгенската информационна система/ШИС/ или Интепрол; да блокират с технически средства електронните съобщения на лицата; да ги конвоират и съпровождат до най-близкото полицейско управление; да ги настаняват в специални домове за временно настаняване, ако са чужденци, подлежащи на връщане или експулсиране.

Полицейските органи могат да прилагат и правомощията си по Указа за борба с дребното хулиганство,[16] когато констатират непристойна проява на лица, изразена в употреба на ругатни, псувни или други неприлични изрази на публично място, пред повече хора, демонстрират оскърбително отношение и държане към туристите и персонала на туристическия обект, към органите на властта или на обществеността или предизвикват скарване, сбиване или други подобни действия, с които се

нарушава общественият ред и спокойствие на територията на туристическия обект. В съответствие с указа лицата могат да бъдат задържани от полицейските органи до 15 денонощия в структурно звено на МВР или да им бъде наложена глоба от 100 до 500 лв.

Съществуват случаи, когато на територията на туристическите обекти пребивават лица, които са наели собствена физическа охрана. Понякога възникват конфликти между служителите на тази охрана с представителите на наетата охрана или от звената за самоохрана на туристическия обект. Препоръчително е условията на тяхното *взаимодействие* да бъдат обсъдени предварително или да бъдат разписани като правила, които трябва да се спазват на територията на туристически обект. За целта е целесъобразно периодично да се провеждат съвместни обучения между *охранителите* от звената за самоохрана на туристическите обекти, наетите *частни охранители* и *полицейските органи*.

3. Осигуряване на вътрешната сигурност в туристическите обекти

Вътрешната сигурност в туристическите обекти се гарантира в максимална степен от защитата на правата и интересите на туристите и служителите в тези обекти. Равнището на вътрешната сигурност максимално зависи от ефективния контрол над престъпността и другите правонарушения. *Органите* на МВР пряко са ангажирани с гарантирането на вътрешната сигурност в туристическите обекти, чрез изпълнението на задачите си по противодействие на престъпността.

Разкриването, разследването и провеждането на досъдебно и съдебно производство за извършени престъпления в туристическите обекти се възлага законодателно само на компетентни *държавни органи*, които могат да си взаимодействат и с *частни охранители*.

Наблюденията в туристическите обекти показват, че престъпления, които обикновено се извършват в тях са:

- престъпления против собствеността - кражба, грабеж, присвоявания, измама, изнудване, вещно укривателство, унищожаване и повреждане;
- престъпления против личността - обида и клевета, телесна повреда, отвличане и противозаконно лишаване от свобода, принуда, разврат (блудство и изнасилване), трафик на хора, убийство.

През последните години българските правоохранителните органи следваше да се справят с установяването на извършителите на терористични актове, извършени в обекти на туристически райони. За успешното противодействие на тези актове през 2016 г. бе приет специален Закон за противодействие на тероризма.[17]

Противодействието на тероризма се осъществява чрез единно ръководство, планиране, финансово и ресурсно осигуряване и децентрализирано изпълнение при постоянна и ефективна координация между държавни и местни органи и структури. Органи и структури за противодействие на тероризма са: Министерският съвет, към който има създаден Съвет по сигурността; Националният контратерористичен център, разположен в Държавната агенция „Национална сигурност“/ДАНС/; Националният оперативен щаб за управление на силите и средствата за противодействие на тероризма; МВР и Въоръжени сили на Република България; държавните и местните органи и структури; частните охранители.

Разкриването на престъпления, извършени в туристически обекти, се възлага основно на полицейските органи от МВР, а когато престъпленията са против републиката(измяна, предателство и шпионство, диверсия и вредителство), се осъществява от органи на Държавна агенция „Национална сигурност“/ДАНС/. То може да бъде непосредствено или вследствие на извършването на следните действия:

- Административни действия – такива са приемането, регистрирането, докладването, движението и контролът по *заявителски материал* за извършени престъпления от общ характер, както и отразяване на данните в *информационните фондове* на посочените ведомства;
- Разузнавателни действия – такива са провеждането на *оперативно-издирвателни и оперативно-технически дейности* и използването на *специални разузнавателни средства*, чрез които се изготвят *веществени доказателствени средства* при условията и по реда, предвидени в закон;
- Наказателно-процесуални действия – те се осъществяват от *разследващи и следствени органи*, които събират доказателства за извършени умишлени престъпления от лица служебно или по искане на заинтересуваните лица.

Разкриването на престъпления в туристическите обекти е свързано със *събирането и проверката на доказателства* за тяхното извършване по ред, установен в закон. Извършеното престъпление, за което са събрани достатъчно данни, може да бъде с известен и с неизвестен извършител.

Когато извършителят на престъплението е известен и *органите* са събрали достатъчно данни, които го уличават, те предават събраните материали на *разследващите органи* или на *следовател*, които действат под ръководството и надзора на *прокурор*.

Когато извършителят на престъплението е неизвестен, наред с действията по *разследването*, които трябва да се извършат, *прокурорът* или *следователят* възлагат на *разследващите органи* издирването на извършителя на престъплението.

Разследването на престъпления, извършени в туристически обекти, се осъществява от *разследващи органи*. В съответствие с измененията и допълненията на Наказателно-процесуалния кодекс /НПК/ като разследващи органи са посочени:

- следователите;

- служителите от МВР, назначени на длъжност "разследващ полицай" и служителите от Агенция "Митници", назначени на длъжност "разследващ митнически инспектор";

- полицейските органи в МВР и митническите органи в Агенция "Митници" - в случаите, предвидени в НПК.[18]

Разследващите органи действат под ръководството и надзора на прокурор. Той ръководи разследването и осъществява постоянен надзор за законосъобразното му и своевременно провеждане като наблюдаващ прокурор. Той може да извършва разследване или отделни действия по разследването и други процесуални действия, като взема мерки за отстраняване на допуснатите закононарушения по реда, установен в НПК, и упражнява надзор за законност при изпълнение на принудителните мерки.

Досъдебното производство има подготвителен характер. То се провежда по дела от общ характер. То включва разследване и действия на прокурора след приключване на разследването. В НПК са регламентирани процедурите за провеждането на бързо производство и незабавно производство.

Съдебното производство заема централно място в наказателния процес. След като получи делото, прокурорът прекратява, спира наказателното производство, внася предложение за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание или предложение за споразумение за решаване на делото, или повдига обвинение с обвинителен акт, ако са налице основанията за това.

С изменения и допълнения на НПК от 2009 г. се въвежда триинстанционното производство - пред първа инстанция, въззивно производство и касационно производство.

Вследствие на извършения правен анализ на действащи нормативни актове могат да бъдат изведени следните проблеми, свързани с надеждното осигуряване на сигурността на туристическите обекти:

- Собствениците и управителите на туристическите обекти преобладаващо разчитат на компетентните държавни органи да осигурят сигурността на тези обекти;
- Констатира се липса на достатъчна правна регламентация за осигуряването на сигурността във всички видове туристически обекти;
- Констатира се липса на съответно обучение на служителите и на управляващите туристическите обекти за осигуряване на сигурността в тях.

За преодоляване на посочените *проблеми* се предлагат следните мерки:

- В Закона за туризма да се включи нов раздел, в който да се регламентирант подробно дейностите за осигуряването на сигурността на туристическите обекти, субектите, които ще ги осъществяват и тяхното взаимодействие;
- Да се изготвят съвместни обучителни програми от управляващите туристическите обекти, представители на частни охранителни фирми и органите на МВР за придобиване на *знания* и *умения*, свързани с осъществяването на дейности за осигуряването на сигурността на туристическите обекти;
- В специалностите за придобиване на висше образование по професионалното направление 3.9. Туризм да се разработи и предлага за изучаване академичен курс „Мениджмънт на сигурността на туристическите обекти“.

Литература

1. Български тълковен речник. 1994. София: Издателство „Наука и изкуство“, с.881
2. Христов, П., 1997. Краят на концепциите за национална сигурност. Сп. „Военен журнал“ № 1/1997 г., София: Издателство Военна академия „Г.С.Раковски“, с.60
3. Слатински, Н. 2000. Измерения на сигурността. София: Издателство: „Парадигма“, с.11-21
4. Стефанов, Г., 2005. Теория на международната сигурност. София: Издателство „Сиела“, с.45
5. Арабаджийски, Н., 2007. Администрацията на сигурността и отбраната. София: Военно издателство, с.55
6. Тодоров, В., 1995. Понятието „обществен ред“ и неговите полицейско-правни аспекти. Годишник XI. София: Издателство ВИПОНД - МВР, с. 5-41 и Марков, М., 1997. Обществен ред и национална сигурност. Сб. Политика на сигурност и военно-гражданските отношения на страните в преход към демокрация. София: Издателство ВИПОНД-МВР, с. 102
7. Иванов, Т., 2007. Европейският град: аспекти на управлението на сигурността. Европейският град – политики за устойчиво развитие. Сборник доклади от Конференция „Европейският град – градоустройство и архитектура, сигурност и финанси. София: Университетско издателство „Св.Климент Охридски“, с. 131
8. Закон за туризма, обн.ДВ.бр.30/2013 г. с посл. изм. и доп. ДВ. бр.60/2019 г. – чл.3
9. НАРЕДБА за изискванията към местата за настаняване и заведенията за хранене и развлечения и за реда за определяне на категория, отказ, понижаване, спиране на действието и прекратяване на категорията, приета с ПМС No 217 от 17.08.2015 г., обн., ДВ, бр. 65/2015 г.

10. ПРАВИЛНИК за вътрешния ред в туристическите хижи на Българския туристически съюз, приет от Управителния съвет на Българския туристически съюз с решение № 2.1., протокол № 6 от 27.06.2003 г.
11. Закон за частната охранителна дейност, обн.ДВ.бр.10/2018 г., с посл. изм. и доп. ДВ.бр.17/2019 г. – чл.5, ал.1
12. По-подробно вж. Арабаджийски, П. 2016. Компетенции частных охранников в Республике Болгария. Вестник „Государственного и муниципального управления“. Научно-образовательное издание. № 3 (22) 2016 г., с. 106-113
13. По-подробно за структурата и функциите на Националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112, отговорностите за нейното изграждане, поддържане и развитие, както и правата и задълженията на гражданите при ползване на единния европейски номер за спешни повиквания 112 вж. Закон за националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112, обн.ДВ.бр.102/2008 г., с посл. изм. и доп. ДВ.бр.58/2019г.
14. Закон за Министерството на вътрешните работи, обн.ДВ.бр.53/2014 г., с посл. изм. и доп. ДВ.бр.58/2019 г. – Глава пета. Правомощия. Раздел I. Правомощия на полицейските органи
15. Наредба № 8121з-1130 от 14 септември 2015 г. за реда за употреба на физическа сила и помощни средства от органите на Министерството на вътрешните работи, обн. ДВ, бр. 73/2015 г., в сила от 29.09.2015 г.
16. Указ № 904 от 28.12.1963 г. за борба с дребното хулиганство, обн.ДВ.бр.102/1963 г., с посл. изм. и доп. ДВ.бр.93/2011 г.
17. Закон за противодействие на тероризма, обн.ДВ.бр.103/2016г.
18. Наказателно-процесуален кодекс, обн.ДВ.бр.86/2005 г., с посл. изм. и доп. ДВ.бр.83/2019 г. – чл.52